

TELEGRAFUL ROMÂNULUI.

Nr. 80. ANUL XV.

Telegrafulu este de două ori pe săptămână: joi și duminică. — Prenumeratiunea se face în Săbiu la expeditorul foiei pe afară la c. r. poste, cu bani gați prin scrisori francate, adresate către expeditor. Prețulu prenumeratiunei pentru Săbiu este pe anu 7. fl. v. a. iar pe jumătate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte părți ale Transilvaniei și pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. și țieri străine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratielo se platescu pentru întreaga oră cu 7. cr. sirulu, pentru a două oră cu 5 1/2 cr. și pentru a treia repetiție cu 3 1/2 cr. v. a.

Săbiu, in 5/17 Octombro 1867.

Săbiu, 4 Octombro.

In doi numeri precedenti amu publicatu și noi după „Albin'a“ apelulu ministrului Eötvös precum și programele sele pentru reuniuni înființande cu scopu de a cresce (educă) poporul.

Inca la cea d'antăiu faima ce ne sosi despre intentionatele reuniuni de educatiune, vorbindu noi despre bunetatea convenirilor invetiatorilor nostri, amu aflatu ore-si care asemenare între acele reuniuni și aceste conveniri și prin urmare ne-amu vedutu motivati a aplaudă ide'a dlui ministru. Astadi, candu o avemu tota dinaintea noastră, o putemu apreti și mai bine și astadi deca i vomu caută vre o afinitate între afacerile noastre privitoare la educatiune, i o vomu și afla in mesura mai estinsa, in sinodele cele mai recente (de curendu) ale bisericei gr. or. din Transilvania, și in senatulu scolariu constatoriu in un'a tertialitate din cleru, și in două tertialități din poporu. Vase deca, și astadi, candu avemu intregu quasi programulu dlui ministru, nu ne modificămu parerea noastră de mai nainte.

Dlui ministru alu cultelor și alu ivetiamentulu i jace la anima crescerea poporulu. Vrea inse că interesulu de cresce se fia prin aceea mai viu, mai înalțiatu, ca poporul insusi se fia și elu unu factoru activu la crescerea sea propria.

Sinodulu nostru bisericescu transilvanu foem'a din acestu punctu de vedere au manecat la fiesarea organizatiunei trebei scolare, căci elu au datu sinodeloru parochiali, protopresbiterali și eparchiali dreptulu a conduce treb'a scolara, după cerculu activității fia-cărei părți sociali bisericesci, și si-au sustinutu dreptulu de regularea trebei crescerei prin sinodulu eparchialu și senatulu scolariu.

Referintiele sustatatore legali, cari incredu crescerea poporulu confesiunilor respective, s'aru paré ca prin mesur'a acest'a a ministrului voru suferi o modificare.

Noi afirmămu contrariulu, căci Dlu Barona Eötvös insusi lasa confesiunilor a duce și a conduce treb'a lor scolara, și proiectéza amintitele reuniuni că unu sucursu spre înaintarea crescerei poporulu preste totu.

Biseric'a noastră in sinodulu dela 1864 creéza unu regulamentu după carele „biseric'a autonoma și reguléza, administra și conduce trebile și afacerile sele bisericesci, școlari și fundatiunali in tote părțile și factorii ei constitutivi, după form'a reprezentativa fundata in sant'a scriptura, canone, institutiuni și pracs'a bisericesca“ (§. 1). Totu in aelu regulamentu se dice, ca părțile organice și adeca parochiale, protopresbiterale etc. (§. 4), fia-care și continueza actiunile sele bisericesci, școlari, și fundatiunali prin reprezentantii lor etc. (§. 6). Biseric'a noastră asiá dara e ins'a o reuniune strinsa și legitima, la carea are dreptu fia-care crestiniu tinatoru de ea a luá parte in tote afacerile ce se tinu de biseric'a in intielesulu conclusiuniloru sinodale. Intre aceste se afla și afacerile scolari, incependu treptatu dela cele ce se pertratéza in sinodele parochiale până la cele ce vinu a se tratá in sinodulu metropolitanu totu prin reprezentantii de ai poporulu și clerulu.

Asemenandu acum aceste două institutiuni un'a cu alt'a, adeca, regulamentulu bisericei noastre cu proiectulu dlui Bar. Eötvös le aflămu in acea afinitate, in care e d. e. totu omulu fatia cu biseric'a și patri'a sea, pentruca până candu biseric'a demanda fia-cărui crestinu, că pre câtu sa implinésca detorintiele sele că crestiniu, pre atât'a sa se folosésca și de drepturile sele care i le da biseric'a: pre atunci biseric'a demanda crestinulu, ca elu că cetățienu sa-si implinésca detorintiele sele patriotice și totu odată sa se folosésca și de bu-

natățile acele, cari i le da patri'a. Prin urmare suntemu de convicțiunea aceea, ca ori și cine dintre noi observandu cele ce renduesce biseric'a adunata in sinodu eparchialu și metropolitanu spre binele crescerei poporulu, — pôte sa intre și in reuniunea cea scolara, ce o proiectéza dlu ministru de invetiamentu.

Standa parerea noastră, și sperandu, ca nimeana nu o va impugná, mai atingemu inca și vocea, ce se redica afara de biseric'a noastră intr'aceea, că scól'a sa se emancipe de sub cleru. La noi astfelu de voci se voru puté audi până atunci, până candu metropoli'a noastră va avea norocire sa tina unu sinodu metropolitanu administrativu bisericescu, căci atunci se va documenta de ajunsu, ea nici liter'a, nici spiritulu institutiuniloru bisericei noastre nu iarta, că clerulu sa monopolisede cu treb'a crescerei poporulu. Documentu invederatu pentru acestu aserutu este regulamentul bisericei noastre in Ardelu din a. 1864, a cărui cetire și studiare merita atentiunea generale a tuturor barbatiloru nostri confesiunali, dara și a barbatiloru nostri patriotici.

Evenimente politice.

Săbiu, 4 Octombro

Maj. Sea Imperatulu a sositu in 11 Octombro dela Ischl și inca in decursulu acelei zile înainte de amédu a primitu pre Cancelariulu imperialu in o audiintia de vre-o două ore. Unele dituarie s'au grăbitu a ceti din ochii cancelariulu impresiunea audiintiei ce o avuse cancelariulu la Imperatulu și a impartasi publiculu, ca are sa se intemple de curendu unele lucruri de mare insemnatate. Altele diceau, ca cancelariulu se aru fi esprimatú cătra unii deputati din apropierea sea, — se intielegé ca și acest'a se dice ca in urm'a impresiunei avute in urm'a audiintiei — : ca concordatulu aré sa tréca prin revisinne; cu Rom'a deca se pôte; fără de Rom'a și contra Romei deca trebuie sa fia. — Fói'a oficiala pasiesce contra tuturor conjecturiloru de felulu celoru de mai susu și dechiaru, ca cancelariulu nu s'a manifestatu nici cum, după avut'a audiintia.

Deputatulu Mühlfeld in o cuventare lunga face propunere (și o motivéza) de a se delaturá concordatulu, carea la cetirea dintăiu a fostu spriginutu de o majoritate insemnata. Propunerea s'a indreptatu la comisiunea respectiva (confesiunala.) Pre lângă tote ca membrii nemti din senatulu imperialu facu multa vorba pentru putina isprava, deca se adeverece scirea ca M. S. prin biletu de mâna a dechiaratu ca adres'a celoru 25 episcopi se va transpune senatulu imperialu spre deshatere: — atunci sórtea concordatulu se cam pôte prevedé.

Din siedintiele premergătorie ale senatulu imperialu va fi de interesu a aminti cuventulu lui Giovanelli (dep. tirol.) in carele intonéza autonomi'a țieriloru, și ale poloniloru Ziblikiewicz și Zemialkowski. In ideile acestor'a se vede ce-va marcatu, pre candu nemtii din stâng'a senatulu imperialu facu vorba multa din teoriile de drepturi, din care inse se vede nesuintia de a suprematisá pre celelalte natiuni cu ai căroru reprezentanti siedu impreuna in senatulu imperialu. §. 15. din drepturile fundamentale de statu, in care se garantéza autonomi'a bisericeiloru recunoscute de statu, lu amendéza deputatulu Bucovinenu Andreovicu. Impartasimu mai la vale, după „Albin'a“, cuventarea intréga rostita cu acésta ocaziune de către deputatulu amintitu.

La „Fränk Journal“ se scrie din Berlinu ca atâtu aci câtu și in Viena se luca din tote puterile pentru impacarea curtiloru acestorú două siedintie. De aci se deduce mai departe ca Imperatulu Austriei și Regele Prussiei se voru intalni

câtu de curendu in Baden-Baden. Ansa la scirea acest'a dede schimbarea in planulu de calatoria alu Regelui Prussiei. Acest'a avea adeca a se întorce din caletoria sea dela Weimar dreptu la Berlinu. Acum inse se dice ca de aci va calatori spre a petrece ore câtu-va tempu la Baden-Baden. Nu se scie deca combinatiunea acest'a are ce-va temeiu realu. Caus'a, se dice mai departe, aru fi de a se cautá in intielegerea între Francia și Itali'a asupra cestiunei romane.

Din statulu papalu se spune meru ca trupele papei invingu pre garibaldini; de alta parte inse se spune, ca trupele celoru din urma totu crescu și se inmultiescu. Regimulu italianu concentréza trupe la marginele statulu papei și tramisulu sea la curtea din Parisu dechiaru ca situatiunea in Itali'a e fórte seriósá și trupele italiene au sa intre in provinciile Romei.

Din Romania se scrie in dituarie ca la Bacău s'aru fi aflandu 4000 puscii de ale emigatiunei magiare și ca cétu din urma le-aru fi cetatulu regimulu austriacu. Consululu c. r. austriacu au dechiaratu asiá dara armele din cestiune de proprietate austriaca și le-au reclamatu pentru regimulu seu. Cele mai noue sciri din dituarile nemtesci și unguresci spunu, ca gard'a nationala din Bacău au confiscatu puscile și le-au dusu la primaria cu puterea. Consululu s'a indreptatu cătra regimulu domnescu că sa-i viza intr'ajutoriu spre a-si puté duce in indeplinire insarcinarea ce o are in raziunea cestiunatoru arme.

Caderea țieriloru romani la miseria — seracia — de desperatu.

Orestia, 25 Septembro.

(Capetu din nr. tr.)

Aru fi dara o necesitate imperative ca inalțulu Gubernu regescu sa ia, chiaru in interesulu inaltulu regimu, mesuri pentru impedecarea reulu descrisu, prin oprire sub respundere și pedépsa cá cărcimarii in sate sa nu dea beuturi pre conto mai multu cá până la 3 fl. v. a., prin oprirea, cá sub slujb'a bisericei in dumineci și serbatori sa fia crijmele inchise, adeca sa nu se venda beuturi. Mai incolo, sa nu fia iertatu a se primi bucate pentru beuturi sub pedépsa grea, dictata atâtu pentru crijmari câtu și pentru celu ce aru cutezá a duce bucate pentru beuturi. Mai adesa controlare a mesuriloru exoffo in privinti'a marimei, câtu și in privinti'a calitatiei beuturilor, și aflandu-se falsificate sa se traga crijmarii culpabili la pedépsa grea etc. și ca dregatoriile politice sa scótia mai întâiu contributiunea anuale și apoi după aceea detoriile pentru beuturi. —

Mai incolo, *) de-si cu parere de reu, totusi nu mai potu rabdá, me dóre inim'a pentru o multime de ómeni pagubiti din partea unor ómeni fără de consciintia, cari iera se folosescu de credulitatea poporulu. Me voiu margini de asta data a mentinú numai unele slabiciuni — sa nu dicu abusuri, ale Druui Ratiu, advocatu.

D. Dru R., nu sciu pentru ca e románu numai, séu și pentru ca striga asupra natiuniloru și anumu asupra natiunei ungare, si-a fostu castigatu unu renume cá advocatu. La densulu au cursu din tote părțile comune intregi și particulari incurcati cu fosti loru Domni in procese urbariale etc. Se indemnau unele comune și unii particulari din altii sa mérga la doctorulu R., carele le va miru páriile cu domni. Se intielege ca trebuie sa fia indemnatu și astfelu de ómeni a nu se impacá cu dnii, despre cari nu

*) Pentru cele ce urméza amu publicatu articulu numai la repeti'a stáruintia a tramitatorulu, luandu densulu tota respunderea asupra-si. R.)

eră prospectu ca voru puté dobendi prócesulu. De aici se vede ca scopulu a fostu si intr'acolo indreptatu cá sa se scóta anticipatiuni dela ei, sa-i despóie de bani. Lasu sa premérge unu esemplu numai, de natura acést'a, dupa informatiune dela unu D. demnu de crediamentu, ca in Silvasiu lângá Reginu aru fi fostu circiter 40 de dieleri ai Baronului P e j a c e v i c cu câte 20 jugere la câmpu si locu din launtru. Mentinatu Br. a imbiatu cu câte 10 jugere si mosia din launtru numai sa se impace, la ce in sa Dr. R. nu aru fi lasatu pre ómeni. Acum suntu dobenditi si se voru scóte din case. Mai inainte sa nu fia statu reu acesti ómeni; aveau animale domestice pre la casele lor, in sa asiá se vede ca au trebuitu sa le venda cá sa dea bani la dlu advocatu mentionatu, cáci de acele acum nu se prea vedu pre la ei, si éca au perdutu si procesele. Acestu casu espusu, cum dieu l'amu auditu dela unu demnu de crediamentu; cu tóte aceste suntu alte de cari suntu siguru, dintre cari numai cele urmatóre: In Coman'a Szt-An'a de vre-o 30 fosti iobagi s'au fostu acatiatu fostii domni sa le ia pamenturile. Dlu Dr. R. a făcutu contractu cu ei se plátésca pentru purtarea procesului fia-care câte 30 fl. v. a. Peste 100 fl. au si plátitu, vediendu inse ca nu-i reprezenteza la pertractári s'au lasatu de elu si spre norocirea lor au datu in O s i o r h e i u de unu Domnu, care a cautatu si a gasitu in opolu Dlui G r i m din 1863, ca Domnii suntu pentru pamenturile de sub intrebare desdaunati, le-a adusu pentru cáti-va florini dela Sabiu documente in privinti'a ast'a, cari documente vre-o 2 in si le-au produsu la dlu de pertractare, ce vediendu contrariulu lor s'a lasatu de a mai purtá procese cu ei; banii in sa dati au remasu la d. Dr. R. Oare Dsea nu putea gasi ast'a, trebuea se ia dela fia-care câte 30 fl., ce s'aru fi si intemplatu adeca aru fi scosu sum'a intréga de nu le venea celalaltu Dnu intr'ajutoriu si in fine póte ca pentru negligeri'a sea perdeau ómenii si procesele.

Dela locuitorii din Topliti'a, Mesterháza si Cuesdiu a luat sume mari pentru cá sa le póte procesele, in cari erau incurcati cu Domnii pentru munti, procesele suntu perdate, pentru ca Dsea n'a fostu neci odata la fati'a locului in persóna sa se fia informatu despre starea lucrului, sa-si fia făcutu unu conspectu despre situatiunea locului, ci a trimesu la pertractári de concordatiuni sau Ddieu si Partenie Ratiu, cari nu suntu juristi si nu au fostu in stare sa-si apere clientii fatia cu advocatii contrariloru, — ómeni renumiti — si asiá au perdutu ómenii unii dupa alii procesele de o parte, si de alta parte si-au perdutu banii.

Nu a fostu D. Dr. R. la judecatori'a scaunala

a Muresiului de candu este advocatu, la pertractári, de-si a avutu din scaunulu acest'a dela multi ómeni procese de purtatu si au fostu multe pertractári, cele sciu si eu, precum nu a prea amblatu neci la alte judecatoriia la pertractári, dupa cum mi-a spusu unu Domnu chiaru din cancelari'a Dsele, observandu-mi totu odata, ca se ocupa mai multu cu cause nationale. O! ce frumóse cause nationale aru fi fostu, se fia lucratu cu diligentia procesele miseriloru tierani, cá sa li se fia facutu dreptu unde au avutu dreptu, sa fia fostu ei de ori-ce nationalitate, déca le-a luat asupra-si si a mancatu banii dela ei. Mai multe a-siu fi in stare de a spune, cine inse nu va crede iée inainte Nr. Gazetei din an. 1866 27 et 28. unde corespondentele acestui articulu Protopopu din Regenu C r i s i a n u dice, ca au trasu pelea de pe sermanulu romanu, ia mancatu carnea etc. mai intrebe si pe D. Protopopu T r o m b i t a s i u din M. Osiorheiu séu pe altulu de pe acolo cáci si in Osiorheiu si in Regenu vorbescu multi multe de tóte despre mentionatulu Dr. Aru face bine si tenerimea studiósá romana ca numai dupa-ce e bine convinsa despre meritele unui barbatu alu natiunei, sa-i tramita adrese si salutári.

Observezu ca mie D. Dr. R. nu mi-a făcutu neci unu reu, nu mi-a datu ansa la neci un'a mania, ci pe mine faptele Dsele comise cu miserii sei clienti m'au condusu a scrie aceste sire, si ast'a asiú fi făcutu cu ori care altulu.

In fine cátu se atinge de caderea tieraniloru románi la apesatórea miseria póte serví cu deslúsiri si disertatiunea Secretarului gubernialu Ladislau Vajd'a, care — disertatiune — merita a fi tinuta cá o icóna la casele locuite de románi, de si amu datu eu de unu Dnu románu aici in Orestia, cáruia nu-i venea la socotéla acésta disertatiune*), precum neci articulu din M. Osiorheiu 16 Aug. 1867 esitu in „Tel. Rom.“ nr. 65 si 66. pentruca Dsea nu face nemica pentru prosperarea poporului románu care are atát'a lipsa de sfaturi si inventiura din partea inteligintiéi románe, si apoi déca face altulu ce-va lu invidiéza. Domnulu Vajd'a si-a aflatu in sa si din partea adunárei recunoscinti'a, cáci a fostu la cetirea operatului seu mai adese ori intreruptu cu vivate. Unu lucru a trecut Dlu Vajd'a cu vederea, care trebue sa ocupe locu in operatiuni — disertatiunea — seu voluminosu, lucratu in folosu si pentru binele natiunei sele, care trebue sa-i fia storsu multa ostenéla. Trebuie sa ocupe locu intáiu — numele unui barbatu intieptu si eruditu din Austria, care a fostu si este fal'a natiunei,

*) Póte form'a ei. — R.

care are atátea titluri la radicarea natiunei si a făcutu d'acést'a a devenitu atátu in launtru imperatiéi cátu si in Europ'a, cunoscuta si respectata, care dupa mai multe cate a-si avea de a insirá, este unu fiu si barbatu alu natiunei románe plinu de merite pre terenulu eclesiasticu, scolasticu si politico-natiunalu, prin a cáruia staruintia activa si influentiátóre s'a efectuatu Asociatiunea transilvana pentru literatura si cultur'a poporului románu (1861), care — asociatiune — a fostu cá unu meteoru premergatoriu pentru infintiarea celorlalte 5 asociatiuni románe din Austria si pre carea acel'a au condus'o cu atát'a zelu si tactu pána in vér'a trecuta. — Acolo, unde a fostu laudate in acésta disertatiune meritele literatului nostru barbatu T. Cipariu, cascigate pe campulu literatului, cari altmintrea ori cine aru vrea sa i le abstraga, aru peatú, acolo erá loculu era detori'a a se face poménire de acel'a cáru i detorim'u noi atát'a.

Mentionatulu barbatu, nu multu i-si va face, de-si unalu séu altulu — (aici nu intielegu eu pre dlu Vajd'a) — nu-i va recunósce meritele in deplin'a lor mesura. Faptele romanu fapte, cele bune in insusirea lor marétiá, gloriósá si in decursu de seculi neuitate, cele rele in insusirea lor rea si degradatóre. — T. u.

La cestiunea concordatului.

Cei 25 de episcopi catolici au turnatu oleu in focu candu au pasitu cu adresa lor la treptele tronului imperatescu.

Aru fi unu lucru cu neputentia de a inregistra tóte párerile ca e s'au pronunciatu contr'a acelui pasu, care a versatu indignatiune in cea mai mare parte a credinciosiloru catolici afara de preotim'e. Consiliulu municipalu din Vien'a eschiama intre altele in contraadresa lui asternuta senatului imperiaiu, ca clerulu dice ca se intereséza de cresteréa copiiloru nostri. Noi, nu ei, ne interesámu de copii nostri, cari scim simti cá parinti de familia, care simtiu preotii (catolici) nu-lu potu avé.

Reform'a lui Schuselka din Vien'a dupa-ce constatéza pericolulu ce-lu provóca adresa episcopiloru asupra esistientiéi monarchiei austriace, dice, ca aru fi ostenéla desiérta a resturna principiéle acelei adrese. Lucrulu e déjá de multu judecatu, lipsesce numai esecutarea acelei judecati. Scóte unu pasagiu din adresa in carele se dice ca Eppii trebue sa se intrepuna pentru Ddieu, pentru tron, pentru poporu si beserica.

Ilustrandu dis'a fóia acéstu pasagiu dice, ca ceea-ce privesce pre Ddieu apoi potu Domniele lor sa fia fára de neci o grigia si sa-lu lase in grigia Atotu scientiei si Atotuputintiei sele. E o trufia, obrasnica candu cine-va si chiaru si unu colegiu

FOISIÓRA.

Fragmente din desbaterile societatií academice.

Precum amu disu si la alte ocasiuni, mai multe discursuri tinute si discusiuni decurse in simulu societatiéi academice aru fi meritatu cu totu dreptulu pastrarea si impartasirea lor la publiculu celu luminatu alu natiunei. Voindu Ddieu, asemene desbateri, póte si mai interesante decátu cele din estempu se voru audí si in an. urmatori; erá in sa bine cá acestea din estempu care se potu considerá cá fundamentulu celorlalte viitóre, se fia fostu pastrate nu pentru gloriól'a membriloru respectivi, ci pentru interesulu comunu. Ci totu inceputulu este greu, eera acést'a este unlu din cele mei grele. Unele propuneri séu amendamente motivate s'au alaturatu la protocoálele dílei; acelea se voru vedé atunci candu se voru publicá in Bucuresci cu spe-sele societatiéi. Noi din parte-ne ue-amu pastratu unele díse mai memorabile, cum si unele puncte, asupra cáror'a decursera discusiuni mai caldu-rose.

In cate-va siedintie ale comisiunei filologice au fostu multa disputa, déca este sa se ascepte séu nu, in ABCdarele romanesci alfabetulu intregu usitatu in Abedarele curatu latinesci. Unii cerea sa intre pána si Ph si W cá litere. Resultatulu a fostu celu care se vede in propusetiunea fácuta de d. Cipariu, ca s'au primitu numai 25. —

Asupra aplicárei literelor h, l, n, z au cursu dispute lungi si une-ori fórte animate. DD. Masimú si Carageani voiau de es., cá in locu de chia-

ma sa se scrie cliama si totusi sa se pronuntia chiama, in locu de ómenii sa se scrie omenii cá si in dialectulu macedo-romanu, eera h se fia consideratu numai cá necesariu pentru cuvinte de origine steina. Cu n s'a perdutu multe óre de discutá fára resultat, pentruca cati-va mem. cerea cá in verbii, cá reman u p u n u sa se scrie remaniu, puniu si totusi sa se pronuncie remaniu, puniu. Opusetiunea celorlalti fu in acéstu punctu atátu de constanta, in catu din acésta cauza vediendu-se cum dítele sbóra, proiectulu comisiunei se delaturá si se acceptá de base celu mai scurtu si simplificatu alu D. Cipariu. Anume in siedinti'a din 26 Aug. v. enuncia si d. Cipariu: Etimologi'a se mérga numai pána unde sufere usulu limbéi. In aceeasi siedintia d. Eliadu recomendá cu totu adinsulu ortografi'a lui Petru Majoru, pe care in sa d. Cipariu o combatu in unele párti ale ei.

Totu atunci se intóná tare de cátra alti mem. cá se nu silimú pe romani a alergá la limb'a latina, pre cátu tempu etimologi'a si analogi'a limbéi proprie le póte fi de totu ajutoriulu.

De alta parte se aruncá intrebarea, déca se cuvine cá la regularea limbéi romanesci se consultámu cu privire la ortografi'a si la forme nu numai pre ambele dialecte (dacicu si macedonénu), ci si pre toti provincialismii si pe tóte gergurile (jargon, Kauderwelsch). Respunsulu fu ca trebue, in sa asiá, cá nu cum-va se sacrificámu la cati-va provincialismii si gerguri neci legile generalé ale limbéi si neci chiaru pronunsierea (fonetic'a) acceptata si domnitóre la partea cea mai mare a natiunei.

In o alta siedintia se enuncia urmatorulu a-deveru comprobatu de esperienti'a tuturoru seculiloru la tóte popórele: Neci o limba n'a potutu im-

pacá toti provincialismii si tóte dialectele; neci a nóstra nu le va puté imepá. Unu dialectu se cultiva, ear celelalte i vinu numai intr'ajutoriu.

Cu respectu la dialectulu macedo-romanu se punea intrebári cá acestea: Care este numerulu macedo-romaniloru? Cáta este literatur'a lor? Au ei numai unu dialectu in tóte provinciéle dintre Adriatic'a si Négr'a. Care suntu provincialismii lor?

Societatea academica se va vedé constrinsa a tramete filologi corespondenti acolo la fati'a locului, precum a tramisu academi'a magiara in Moldov'a, in Caucasu, in Tibetu si chiaru in Chin'a.

In favórea lui H cá litera romanéscá s'a produsu vocabule, precum hamu, hatiu, hai, hei, habeuca (dela hebes), hemesitu (dela femes) hidu (faedus, franc. hideuse), holbatu, holteiu, hora, hume, huharezu si cate-va nume proprii, precum Horea, Hunedórá, Huedinu, Husi, care tocm'a se fia fostu straine, astadi nu le mai poti desradeciná din limba cu neci unu modu si neci ca trebue sa le desradecinezi, déca nu-ti vrei reulu teu, pentruca de es. Horea este nume istoricu, nume concrescutu cu istori'a natiunei romanesci, din care nu vei mai putea face Orea, precum neci din Hora nu vei face ora, neci din hai ai, neci din hamu amu et.

In favórea lui Z s'au adusu intre altele zamu, zeru, zelu, zóla, buza, urezu (oryza), cum si mai multe nume proprii adoptate definitivu in limba, precum Zoe (femeia), Zabulon, Zevedeiu, Zoroastru, zodiacu, zefiru, zenitu, apoi chiaru dupa gramatic'a si principiéle dlui Cipariu, aplanezu, fixezu, determinezu, razamu, romaniza, armoniza, urméza, etc. etc.

Qu a fostu batutu de toti din limb'a romanéscá afara de dlu Eliadu, s'au inoitu in sa cu totii, cá precum K asiá si Qu sa se scrie anume in numele proprii curatu straine, prin urmare Kaiserfeld

de episcopi și cardinali, cutéza a merge asiá de departe și a vré a luá sub scutul lorú pre Dlu cerului și alu pamentului. Ce s'atinge de tronú apoi s'a pututu imperatulu convinge ce ajutorú iau datu ultramontani in Itali'a și in alte párti și cum s'au aretatú de recunoscatori. Arata cá tronurile se întarescu in tierile protestantice, precandú in tierile catolice au fostu mai totu tempulu subminate de conjuratiuni d. e. in Itali'a și Spani'a. Ceea ce privește poporul, acest'a are reprezentanti'a sea in comune și in diete; mérga și clerulu acolo și multámésca-se cu cerculu de activitate ce li se cuvine și nu pretinda a fi o casta privilegiata și a formá statu in statu. De alta parte cum voru puté episcopii sa se întrepuná pentru poporu candu tóta inteliginti'a e in contra lorú. Léra cardu dicitu ca ei se întrepunu pentru biseric'a le pune întrebarea: ca ce e biseric'a? Citéza din catechismulu celu micu pentru scólele rom. catolice din Austri'a dela pag. 16 unde stá: „Ce este sánt'a biseric'a catolica? La acest'a se raspunde: „Sánt'a biseric'a catolica e adunarea cea vedúta a tuturorú crestinilor dreptu credinciosi.“ In urma acestor'a întrebá „Reform“ numai decátu: unde se vede in biseric'a rom. cat. vre-o adunare a tuturorú credinciosilor și unde s'a vedútu specialminte in cestiunea concordatului? Nicairi! suna raspunsulu. In cestiunea concordatului fara numai 25 episcopi adunati și chiarú și acest'a adunare a fostu nevedúta. Sa cerce episcopii sa faca o adunare vedúta a tuturorú catolicilorú și ei se voru convinge ca ei in adres'a lorú nu au avorbitu nici decum in numele bisericiei. Léra déca aru vrea ei sa afirmé cá toti acei'a, cari suntu in contr'a concordatului nu suntu dreptu credinciosi, atunci biseric'a catolica dreptu credinciosa in Austri'a aru fi asiá de mica încátu s'aru puté dice cu totu dreptulu, ca episcopii jertfescu concordatului însusi biseric'a.

Discursulu din sied. de Mercuri (9 Oct.)

a senatorului imperiale Samuilu Andrieviciu in caus'a autonomiei bisericiei.

Articululu 15 din legea fundamentala de statu referitóre la drepturile generali ale cetatienilor suna: „Fia-care biseric'a și societate religioasa recunoscuta legalminte are dreptulu exercitiului de religione publica, dispune și administréza afacerile sele interne autonomu, este in sa supusa legilorú generali de statu cá fia-carea alta societate.“

Din cuprinsulu acestui articulu de lege e de întielesu, ca onoratulu comitetu avú de scopu a garantá fia-cárei bisericiei recunoscute de statu autonomi'a deplina in administratiunea afacerilorú sele.

sa nu se scrie Caiserfeld, nici Königgrätz Coenigraetiu, nici Quäcker, Quasdanovich, sa nu se faca Cuaecher, Cuasdanovicu.

Despre e in locu de i la dente, lente, mente, argentu, sene, mene, prende etc. etc. inca a fostu dispute mari, din causa ca mai multi membri nu se invoira nici decum, pentru cá principiulu etimologicu sa fia impinsu pâna in latinia și pâna acolo, încátu sa se altereze chiarú acea parte a pronunsierei romanesci, care este c o m u n a tuturorú románilorú din tóte tierile asiediate între Dunare, Marea négra, Nistru și Tis'a. Argumentele aduse pro și contra cu acea ocaziue erá fóte interesante, maiortatea cumpani pentru pastrarea in asemenea casuri a pronunsierei de astadi, cá adeca sa se scrie i precum se și pronuntia. Totu asiá voiá maiortatea cá o și u sa se scrie totu cum se pronuntia in vorbele in care se schimba o in u, d. e. pociu, putere, pututu, jocu, jucatu, din causa ca asemenea capritiuri parute ale limbei suntú cerute chiarú de geniulu ei, de eufonia și adesea de prosodia, apoi alte limbi suntú incarcate cu mii de exemple de felulu acest'a; asiá d. e. in latinesce din ago nu faci nici scrii pret. perf. agi, ci egi; facio feci, nu faci, do dedi, nu dadi, ille illius, nu illeus, is ejus, nu ius etc. etc.

Mare rola au jucatu in decursulu desbaterilorú ortografice despre o parte Principi'a dlui Cispariu, eara de alt'a cartea titulata Nouvelles leçons sur la science du langage. Cours professé a l'institution royal dela Grand-Bretagne en l'année 1863. Par. Max Müller professeur a l'université d'Oxford. Traduit de l'anglais. Paris 1867. Acea carte de altmintrea interesanta, erá desu citata mai alesu in siedintiele din 7/19 și 9/21 Septembre in contr'a etimologistilorú prea rigurosi. (Va urmá)

Ca unu fiu și preotu alu bisericiei ortodoxe orientali recunoscú cu multámire acestu scopu voitóriu de bine, aflú in sa, ca in redactiunea presentu nu e acestu scopu respicatu deplinu, celu putinu nu in acele modu, ca in unele cumpenitóre și esentiale privintie sa se întempine tóta indoiéla.

Conferandú articululu 15 cu patent'a imp. din 31 Decembre 1851, carea suna: „Noi dechiarámu prin acest'a patent'a respicatu, ca voimú a sustiné și aperiá pre fia-carea biseric'a și societate religioasa recunoscuta in statu in dreptulu exercitiului publicu de religione, deci in administratiunea autonoma a afacerilorú sele, asemenea in posesiunea și folosint'a institutelorú, fundatiunilorú și fundurilorú sele pentru scopuri de cultu, de instructiune și de binefacere, remanendu in sa ele supuse legilorú generali de statu“, conferandú dicitu articululu atinsu cu acest'a patent'a imperatésca, se arata, ca acum'a nu se garantéza bisericiei tóte acele, ce fura desemnate inainte de multi ani prin generositateá monarchului.

Pre candu in patent'a imp. din 31 Dec. 1851 e vorb'a despre autonomi'a bisericilorú in administratiunea afacerilorú bisericesci fára a d e r e s t r i c t i u n e, suntú desemnate in articululu presentu numai afacerile interne. Pre candu iérasu in acea patent'a s'a garantatu bisericiei posesiunea și folosint'a fundatiunilorú, institutelorú și fondurilorú pentru scopuri de cultu, de instructiune și de binefacere, in articululu de acum nu se atinge nici cu unu cuventu de averile bisericesci.

Ca in respicatiunea „a f a c e r i i n t e r n e“ e de cunoscutu o restrictiune a bisericiei in autonomi'a ce-i compete dupa asiediamintele sele in administratiunea afacerilorú proprie nu este indoiála, și eu trebuie se intonu epitetulu „interne“ cu atát'a mai vertosu, de óre-ce de la finea secolulu trecutú incóce se imprevná cu acestu cuventu dupa plácu au mai multu, au mai putientu; bá acestu cuventu aflá adese, de-si nu in Vien'a, dara in provinciile mai departate și aceea interpretatiune, ca organele regimului lasa organelorú bisericesci numai altariulu in celelalte afaceri inse de si întrebá de biseric'a, remána cuventulu ei prea adese nebagatu in séma. Léra daca intonu lips'a decisiunilorú in privint'a posesiunii, folosintei și a administratiunii averilorú bisericesci caus'a e, ca biseric'a nu póte fi liniscita prin redactiunea art. 5 carele vorbesce despre inviolabilitatea proprietátei in genere, cu atát'a mai putinu a art. 6 din legea present'a, carele face posibilu o restringere a bisericiei intrú castigarea și dispunerea cu proprietáti imobile.

Eu nu potú cugetá, ca acum'a, candu e vorb'a de asigurarea de drepturi in mesuri mai intinse pentru alti cetatieni și corporatiuni, aru voi cine-va sa detraga bisericiei și aceea, de ce se bucurá ea și pâna acum.

Cá sa fia in sa bine întielesu, insemnu, ca eu nu cugetu la acele privilegii și imunitáti, pre care le posiedea vre-o biseric'a inaintea și spre mahuirea celorlalte societáti religioase; nici nu socotu eu a ceea indreptatiri ale unei alte bisericiei pre teritoriulu statului, care acum cu nedependinti'a unui statu de dreptu nu se potú impreuná. Eu me restringu și cugetu numai la aceea, ce aru fi de concesu unei bisericiei numai decátu, cá sa esiste conformu delinseamentelorú constitutiunii sele.

Prin recunoscerea legala a unei bisericiei in statu este pusa și constitutiunea ei sub tutela legilorú publice. Fiindu dara vorb'a despre libertatea și autonomi'a bisericiei, aru trebui sa fia garantata o miscare libera in launtrulu intregulu cercu alu constitutiunii sele, altmintrea garanti'a autonomiei aru fi numai ilusoria.

O marginire se póte pretinde dela biseric'a și cu acest'a trebuie sa se impace biseric'a, in sa numai intru acele, ce suntú spre scadárea binelui de statu și numai in acea mesura, încátu colidéza cu interesele legali ale unorú altorú factori de statu. In sa doctrinele și constitutiunile bisericilorú recunoscute in Austri'a nu colidéza cu interesele statului, din contra ele springinescu binele statului. „Imperati'a mea nu e din lumea acest'a“ disé urditóriuulu bisericiei, și iérasu: „Dati lui Dumnedieú cele ce suntú ale lui Ddieu, dati și Imperatului cele ce ale Imperatului.“ Teritoriulu bisericiei nu este asiá dara lumescu, nu e pamenténu, ci e religiosu-moralu, eternu. Pre acestu teritoriu pretinde biseric'a deplina libertate, deplina autonomia.

Sa-mi fia iertatu, a desemná cu putine trasuri cele ce suntú de lipsa bisericiei dupa destinatiunea sea, și pre care teritoriu trebuie cá sa pretinda deplina autonomia.

Biseric'a este unu institutu urditu de Ddieu pentru scopuri religiosu-morale. Cá purtatória a celei solie este purtatórea a acelorú trei oficié mantuitóre, adeca alu invetiatiatului, alu preotiei și alu administratiunii bisericesci.

De invetiatiatulu bisericiei se tine competinti'a: a predicá cuventulu evangheliei in adunári publice, invetiatori a asiedia, scóle confessionali a urdi și a le conduce institute mai inalte și aluminate clericale a sustiné, in genere a dispune tóte cele ce suntú in folosulu invetiatiatului bisericescu.

De preoti'a bisericescá se tine competinti'a: a serbá publicu cultulu dumnedieescu, și a aduná spre acest'a comunitatea credinciosilorú, locasiuri bisericesci a radicá, fonduri bisericesci spre sustinerea locasiurilorú s. și a servitorilorú, a urdi și a le administrá; sacramentele s. și alte functiuni pentru vii și morti a plini, organele oficiilorú bisericesci a le alege și asiedia, serbári publice a face, casatori'a a o binecurentá, in genere a dispune tóte cele ce se atingu de cultulu dumnedieescu.

De administratiunea bisericescá se tine: priveghiarea asuprá societátei in genere și asuprá vietuiri religiose — morale in deosebi, legea lui Ddieu a o aduce in deplinire și in spiritulu ei a face legi nóue, a întempiná fáradalegile și necuviintia, a serbá adunári bisericesci (sinóde) și a consuliá in ele negótiile, disciplin'a bisericescá a mantiné și a dispune tóte cele ce apartinu de administratiunea bisericescá.

Acest'a e tóta plenitudinea afacerilorú ce stau in cerculu competintiei bisericesci; acest'a e tóta autonomi'a ce o pretinde biseric'a. Mai multe decátu aceste nu se tinu de ea, de mai multe nici nu are lipsa, spre a esista și a-si implini misiunea sea. Dara aceste tóte nici nu se potú detraga bisericiei, de óre-ce ele se referescu la cele eterne și nu la cele temporale, ele suntú proprietatea bisericiei și nu avut'a straina.

Tóte aceste afaceri le-a administratu biseric'a in secolú cei trei d'antáiu cu totulu autonomu. In tre marginele și numai cu puterile sele se sustinú biseric'a in fati'a urgitóru sangeróse in totu imperiulu romanu. Ea invetiá, asiedia invetiatori, urdiá scóle catechetice; in ea se aduná la serbátóri ddieesci, organizá comune bisericesci, alegea și asiedia organele servitiului bisericescu; ea facea sinóde și tratá in ele despre negótiile mai importante. Asiá s'a sustinutu biseric'a prin cei trei secolú ai erei, crestine numai între marginele și prin puterile sele fára de amesteculu unei puteri esterne, fára de influenti'a regimului imperatiei románe. Dara i lipsiá odihn'a esterna, recunoscerea politica in imperiulu romanu, ce domniá preste trei párti de pamentu.

Tocm'a cu marele Constantinu, incependu rondulu regentilorú crestini, castigá biseric'a indreptatirea politica. Ea se pune in unu reportu legalu cu statulu, între ambele autoritáti se desvólta cele mai amicali referintie; statulu concede bisericiei bratiulu aperierei cetatiene, eara biseric'a statului parteciparea in afaceri, pre cari mai nainte le administrá singura.

Parerea, ca in imperiulu romanu increstinatu aru fi fostu biseric'a identificata cu statulu, ba ca biseric'a aru fi fostu stapanita de statu intru tóte, se restórna prin dóue marturii cardinale, un'a adeca a imperatulu Justinianu eara alt'a a papei dela Rom'a Gelasiu. Justinianu dice: „Dóue bunetáti s'a datu omului din grati'a ddieesca: preotia și regimulu statului, aceea ingrigesce de cele eterne, eara acest'a de cele temporale afaceri ale omului. Mai respicatu inca scrie Gelasiu cátra imp. Anastasiu dicendu: „Imperatores in ordine rerum ad religionem spectantium episcopis suntú subjecti, episcopi autem illo, qui primam sedem occupat non excepto in ordine ad regimen reipublicae politicum, legibus imperatorum obedire debent.“ Si in septa, asemanandu legelatiunea statului románu cu decisiunile bisericiei, se arata, ca ambele legelatiuni mergeau un'a lángra alt'a, ambele autoritáti steteau un'a lángra alt'a.

Ear dupa caderea imperiului románu apuca reportulu bisericiei cátra statele, nascute din derematurele acelu imperiu mare, dóue direptiuni, și anume in occidentu spre daun'a statelorú, iéra in orientu spre daun'a bisericiei. Eu nu voiu sa inducu tristele consecintie, ce se facura spre daun'a puterei de statu și se dedusera pâna la detronarea de regenti din decretaliile Pseudo-Isidorine, asuprá cáror'a scienti'a facú de multu judecat'a. Eu trecu și preste miscárele cumplite ale re-

formațiunei spre eliberarea tronurilor de sub stăpanirea Romei crestine. Eu reman pe lângă Austria; unde din tempulu legelățiunei iosefine ierarhi'a, besericeii rom. cat. deveni mai angustată in cerculu sea de competentie, pentru carea in sa beseric'a rom. cat. fu óre-cătu desdaunata prin privilegie naintea celorlalte confessiuni.

Privindu cu linisce cursulu lucrurilor, precum s'a desvollaru elu de atunci încóce, se arata, ca intre competentia statului si a besericeii nu s'a pré deosebítu; din contra e de aflatu óre-care comuniune in ambele direptiuni. Mie-mi vine, ca in Austria mergea pâna acum asiá, precum se intemplá intre doi fratini, cari, pâna ce suntu in cas'a parintésca, nu pré alegu intre alu meu si alu teu, si asiá unulu intrebuintiáza adese cele ce suntu ale celui'a altu.

Acum in sa, precum se vede, sa incete acea comuniune; fia care parte, fia-care din aceste individualitati se pastreze numai proprietatea sea si se dispuna autonomu. Fiendu dara vorb'a de o deosebire de olalta ale acelor'a, ce pâna acum erau comune statului si besericeii, aru fi de urmatu dupa axiomulu de dreptate generale: „Ce tie nu-ti place, altui'a nu face; si cum doresti a le tale, asiá concede si altui'a ale sele.“

Statulu sa se elibere de influenti'a besericeii in scóla, in administratiune si in judecatoriá. Ei bine! beseric'a ceea-ce nu se bate dupa stapania, nu póte avea nemic'a in contra; dara tocma asiá e cu dreptulu, ca sa se garanteze si besericeii autonomia sea.

Si precum in firea lucrurilor jace si in interesulu statului si alu bisericeii, cá acum'a sa devina in fapta ceea-ce se dico: Cui quod suum; cáci pe cátu e mai secura biseric'a, pe atátu mai binespriginitu statulu, si pe cátu mai in putere statulu, pe atáta mai linisceita biseric'a. Afara de acestea demustra istoria deplinu, ca o invasiune a puterei de statu pe teritoriulu bisericeii si o amestecare a acesteii in afacerile statului aduce daune proprie, de óre-ce elementele eterogene in unu corpu organicu nu lucra spre bine. Totusi inse pentru societatea omenésca si biseric'a ca plantagiulu religiositatéii si moralitatéii, si statulu politicu cá aparamentulu dreptului si alu ordinei, suntu de lipsa.

Cugetu dara a fi demustratu necesitatea unei indepliniri a articolului 15 carea nu e in contra intentiunei onoratului comitetu. Acésta indeplinire nu e ce-va nou, ci numai ceea-ce s'a respicatu si garantatu mai nainte de Majestatea Sea. Deci facu propunerea:

Inalt'a casa binevoiesca a incheia, ca articolulu 15 se sune in urmatoriulu modu:

„Fia-care beserica si societate religioasa legalmente recunoscuta are dreptulu invetiaturei in adunările sale bisericesci si scolare precum si a exercitiului publicu alu religiunei, dispune si administreza autonomu afacerile sale, remane in posesiunea, folosint'a si administratiunea instituteloru, fundatiunetoru si fonduriloru dedicate scopuriloru de cultu, d instructiune si de binefacere, este in sa in aparitiunea sea cá societate supusa legiloru generali ale statulu.“

— Responsulu referintelui Dr. Surm la acéstea, prin carele dete o interpretatiune solena la articolulu 15 e urmatoriulu: Déca s'a dísu in articolulu acésta: a f a c e r i i n t e r n e, se intielege de sine, ca beseric'a este in administratiunea afaceriloru interne deplinu autonoma si nedependente de puterea statului, carea in ingrigirea afaceriloru esterne este supusa statului cá alta societate.

Ce se atinge de libertatea invetiaturei, se intielege acésta in exercitiulu cultulu ddieescu, si afara de acésta este asecurata libertatea invetiaturei in art. 13 si 17.

Ce se atinge in fine de asecurarea averiloru besericesci, nu se arata de lipsa o respicatiune speciala pentru beserica, cáci senatulu nu voiesce a remane in deretrulu patentei imp. dia 31 Decembre 1851, prin urmare cu ceea-ce amu voi sa asiguramu aici beseric'a, amu asecuratu in art. 5 pre toti cetatienii, adeca cu neviolabilitatea proprietatéii.

De pe malulu Muresiului.

Trecura dóne si respective trei luni, decandu decursera alegerile in Comitatele multu cercatei Transilvaniei, cu ce succesu, scimu bine, adeca cu

proteste solemne ale Romániloru in cotr'a abusuriloru si ilegalitatiloru manifestate din partea magistriloru in decurgerea alegeriloru eschidiendu prin acelea multi Románi *) cualificati si cu familia, si espuendu prin acea multe familii la proletariatu, fára de a respectá binele de obste, candidandu-se si alegendu-se magiari necualificati spre a puté fi judecatori.

Acum'a cu dreptu si póte pune totu omulu intrebaréa, ca óre adunandu-se diet'a in Pest'a, asemenea re'tornandu-se membru ministeriului dela Vien'a, anulá-se-voru alegerile ilegali? ca óre luá-e-voru in respectu protestele Romaniloru? si óre ce voru face cu amplotiati cei multi cari au prinsu bine si au fostu fórté de lipsa dupa-ce s'au dasu amplotiati streini din Ardealu, fára de cari nu sciu cum s'aru fi pututu administrá Ardealulu si carii acum'a in locu de multamire se eschidu dela tóte oficiurile. Óre nu s'aru puté aplicá mai bine acésti'a ori la cari oficiuri din Ardealu, decátu sa se totu promoveze streini si de cei necualificati séu cu mai putina cualificatiune indiestrati ca fii Patriei cei eschisi cari au trasu plata pâna acum'a pe trei luni? Déca s'aru fi aplicatu acésti'a pe la oficiurile contributiunale si la alte ramuri a oficiiloru finantiale candu s'au promovatu unii si altii la oficiunile acelea, aru fi castigatu erariulu nunumai prin aceea ca nu debuia sa dea plata si la unulu si la altulu, dar si prin aceea ca avea amplotiati juristi absoluti si in totu tipulu cualificati nu cum suntu astadi la oficiurile finantiale in Transilvania.

Acéstea suntu intrebári seriose, de care trebuie sa se intereseze ministeriulu, de care trebuie sa se intereseze deputatii románi si se faca interpelatiune pentru viitoriulu romániloru transilvani in genere si pentru viitoriulu multoru familii prin alegeri nefericite!

Audu ca in Comitatu Albei super. au demissionatu unu Kóncezy asesoru si in loculu lui s'au denumita de de asesoru fostulu asesoru Schrader Adolfu, unu sasu din scaun. Cohalmului. Acum'a de me veti intrebá cum s'au intemplatu aceea, de unu comite supremu románu denumescó pre unu sasu de asesoru, care nu e posesionatu, delaturandu pre Onitiu si Popovicia fostii asesori in Comitatu acésta cu posesiune intr'unu Comitatu romanescu in sa batjocoritu prin alegerile decurse, apoi sciu ce sa ve respundu?

Poian'a Marului in Sept.

Dle Redactoru! Fiindu ca pentru unii ómeni mai ca nu mai potú efectú alte mijlóce decátu publicarea faptelor loru celoru rele, asiá dara ve rogu sa bine voiti a dá locu in colónele stimabilei dvóstre foi urmátorei mele descoperiri:

De unu anu de díle suntu asediatu cá docente la scóla nóstra poporala din Poian'a Marului, in cursulu acéstu anu amu avutu nenorocirea a vedé multe fapte necuviinciose din partea unuia dintre cei doi Preoti de aici, adeca din partea Parintelui Leontie, vediut'amu ómeni miseri plangendu pe urma-i — unulu ca ia luatu Mosiór'a, altulu ca ia luatu vit'a, altulu ca l'a impoveratu cu stola, si altele, vediut'amu mai incolo cum acei nenorociti n'au unde se plánge cáci, notariulu e fiulu seu, iéra judele e nepotulu seu — dara amu gânditu ca ómenii se voru cunóscé pre sinesi — si ca déca iubescu dreptatea, despre o parte nu voru asupri pre ómeni asiá, de alt'a nu voru monopolizá posturile dela deregatori'a comunale, dara vedu ca ómenii nu se cunoscú pre sine si ca ei totu mai departe voiescu a merge cu pretensiunile loru egoistice, si ca se silescu a monopolisá in sa posturile scolare adeca: de docente, cáci acelu Parinte Leontie dupa ce si-a pusu cu cáte uneltiri, pre unu fiu alu seu notariu carele dupa trecutulu, dupa studiele ce le-a fácutu, ba chiaru dupa faptele lui de candu este notariu n'aru meritá sa fia nici pergariu la oficiu, (cáci si de presentu este in cercetare criminala) se silesce Parintele Leontie a-si mai pune si pre alu doilea fiu alu seu — carele d'abiá este in gimnasiulu inferioru — de docente in loculu meu, de aceea domni'a lui s'a silitu a micisórá salariulu invetiatorescu, apoi nesciendu cum sa strice contractulu meu invetiatorescu, in dílele trecute se esprima in cancelari'a comunale, care e cas'a domniului, in fati'a mai multoru locuitori si representanti comunali, ca cei ce au subscrisu acelu contractu, suntu

*) Si ne románi.

nisce ómeni de nimic'a si vagabundi, iéra dupa ce spusei ca tocma Directorulu localu, Inspectorulu districtualu si altii suntu subscrisi acolo, me scóde din cancelaria impingendu-me si ghioldindu-me — amenintiandu-mi ca sa nu mai mergu mai multu in Poian'a Marului — ca nu i-mi va umblá bine.

De s'aru iedreptá macaru in ór'a a 11-a cáci Comissionile, cercetárele si chiaru pedepsele preste care au trecutu pomenitulu parochu le-a uitatu curendu. *)

N. G u g u i a n u docente.

*) Ce bine aru fi candu amu puté sa crutiámu publiculu de noutáti de aceste, pentru ca scimu ca nimenea nu se „zidesce“ de ele.

Concursu.

Deveniendu vacante dóne stipendie de cáte 50 fl. v. a. din fundatiunea „Franciscu Iosefina“, pentru ascultatori de drepturi la academiele din patria, se deschide prin acésta concursu pâna esclusivu 15 Octobre cal. vechiu 1867.

Aspiratorii la acéstea stipendie sa-si substérna in terminulu prefriptu la Eforia subsemnata: a) atestatu de botezu, b) atestatu, respective tóte atestatele de studie din anulu scolicu precedentu, si c) atestatu autenticatu de paupertate.

Sabiu 25 Sseptembre c. v. 1867.

Eforia Archidiecesei
24—2 gr. res. din Transilvania.

Nr. 25—1 Concursu.

Pentru intregirea statúnei vacante de invetiatoriu in comunitatea gr. or. Ohabiti'a, ce e ingremiata maritulu comitatu alu Carasiului si Protopresbiteratulu gr. res. alu Caransebesiului, se escrie prin acésta concursu.

Cu acésta statúne suntu impreunate urmátorele emolumente anuale:

a) in bani gal'a: 42 fl. v. a.
b) in naturale: 20 meti de cucuruza in bóbe; 50 punti de lardu; 50 punti de sare; 10 punti lumini si cuartiru liberu.

Doritorii de a ocupá acéstu postu de invetiatoriu voru avé a indiestrá petitiunile loru concursuale, timbrate dupa cuviintia, cu estrasulu de botezu, cu atestatu despre absolvarea cu sportu bunu a cursulu pedagogicu in institutulu preparandialu din Aradu, apoi despre serviciulu de pâna acum si purtarea loru morale si politica, si astfelu indiestrate le voru substerne Venerabilulu Consistoriu dreptu maritoriu alu diecesei Caransebesiului pâna in 1/13 Novembre 1867.

Caransebesiu 21 Septembre 1867.

Consistoriulu diecesei Caransebesiului.

ad Nr. 164—1867.

Nr. 23—1 Edictu.

Stanca Ioann Porumbulu din Feldiór'a, care cu necredintia parasí pre legiutulu ei barbatu Ieremi'a Aftinu, fára cá sa se scie loculu petrecerei ei, — se provóca prin acésta, cá in restempu de unu anu de díle dela datulu de fatia, sa se presentedie inaintea subsemnatulu foru protopopescu, cáci la din contra procesulu matrimoniale asupra-i pornitu, se va decide si in absentia densei, amesuratu SS. Canóne ale bisericeii nóstre dreptu credinciose.

Forulu protopopescu gr. or. alu Tractulu Brasiovlui alu II.

Brasiovu in 24 Septembre.

Ioann Petricu,
Protopopu.

Subscris'a directiune aduce la cunoscintia on. publicu, ca

Calendariulu pe anulu 1868

care in tipografi'a archidiecezana a esitu de subtipariu se póte capeté cá si in anii trecuti — brosiuratu cu 22 xr., ear in crud'a cu 20 xr. v. a.

Pre lângá cele indatinate astronomice etc. se afla in resp. Calendariu: a) Siematismulu bisericeii gr. or. din Tranni'a Ungari'a si Banatu, b) Indegétári folosítóre din agronomia (lucrarea pamentulu) aratandu-se metodulu celu mai practiculu si rationalu dupa care este de a se lucrá pamentulu cu folosu, c) Anecdote, poesii m. d.

Sabiu 27 Sept. 1867.

Directiunea tipogr. archid.